

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. gruodžio 21 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukaviniienės (pranešėja), Gražinos Davidonienės ir Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **sinteresuoto asmens Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Panevėžio skyriaus** kasacinį skundą dėl Panevėžio apygardos teismo 2022 m. sausio 11 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo A. G. pareikšimą suinteresuotam asmeniui Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Panevėžio skyriui dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymą, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėjas A. G. pareikšimu prašė teismo nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad jis dirbo Pasvalio rajono „Vaškų“ kolūkyje nuo 1975 m. gruodžio 3 d. iki 1980 m. gegužės 1 d.; Pasvalio rajono „Sabonių“ kolūkyje nuo 1980 m. gegužės 15 d. iki 1980 m. rugsėjo 8 d., nuo 1981 m. vasario 21 d. iki 1981 m. kovo 31 d. ir nuo 1981 m. balandžio 27 d. iki 1981 m. gegužės 27 d.; Pakruojo rajono „Žemelio“ kolūkyje nuo 1982 m. kovo 1 d. iki 1983 m. balandžio 7 d.
3. Pareiškėjas nurodė, kad darbo stažo kolūkiuose tam tikrais laikotarpiais juridinis faktas reikalingas siekiant apskaiciuoti minimalų stažą valstybinio socialinio draudimo senatvės pensijai gauti. Pareiškėjas, nors yra sulaukęs senatvės pensijos amžiaus, tačiau senatvės pensijos negauna, nes Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (toliau – ir VSDFV) Panevėžio skyrius atsisakė skirti senatvės pensiją dėl to, kad jo stažas yra mažesnis nei minimalus senatvės pensijai gauti.
4. Pareiškėjas paaikšino, kad suinteresuotas asmuo jam nurodė, jog įrašai jo darbo knygelėje neatitinka nustatytų reikalavimų – nenurodyti protokolai, kurių pagrindu padaryti įrašai apie priėmimą ir atleidimą iš darbo. Pareiškėjas teigia, kad jis pasitikėjo darboviečių atsakingais asmenimis, tikėjosi, jog jie tinkamai pildys būtinus dokumentus, o ir netinkamai atlikti įrašai patvirtina jo darbo stažo faktą, be to, turimus rašytinius įrodymus jis prašo vertinti kartu su jo nurodytų liudytojų parodymais.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Panevėžio apylinkės teismas 2021 m. spalio 17 d. nutartimi nutraukė civilinę bylą pagal pareiškėjo A. G. pareikšimą dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo.
6. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad VSDFV Panevėžio skyrius 2008 m. spalio 28 d. sprendimu Nr. P15-25502 atsisakė pareiškėjui skirti valstybinio socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją, nes pareiškėjas neturėjo minimalaus valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo. VSDFV Panevėžio skyrius 2013 m. kovo 25 d. sprendimu Nr. P5-7175 atsisakė pareiškėjui skirti socialinio draudimo senatvės pensiją, nes jis neįgijo minimalaus 15 metų pensijų socialinio draudimo stažo. Nėra duomenų, kad pareiškėjas būtų skundęs 2013 m. kovo 25 d. sprendimą.
7. Teismas taip pat nustatė, kad VSDFV Panevėžio skyrius 2019 m. lapkričio 27 d. raštu informavo pareiškėją apie iki 1994 m. sausio 1 d. į pensijų socialinio draudimo stažą įskaitytus laikotarpius. 2020 m. sausio 20 d. VSDFV valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos raštu panaikino VSDFV Panevėžio skyriaus 2019 m. lapkričio 27 d. raštą ir įpareigojo iš naujo nagrinėti pareiškėjo prašymą dėl pažymos apie valstybinį socialinį draudimą išdavimo. 2020 m. sausio 20 d. rašte pažymėta, jog 2019 metais VSDFV Panevėžio skyriuje nebuvo sprendžiamas klausimas dėl pareiškėjo teisės į senatvės pensiją, nes prašymo dėl senatvės pensijos skyrimo šiam skyriui pareiškėjas nepateikė. VSDFV Panevėžio skyrius 2020 m. gegužės 8 d. raštu informavo pareiškėją apie jo apskaiciuotą įgytą stažą ir pateikė informaciją apie įskaitytus (neįskaitytus) į stažą laikotarpius. Pareiškėjas neskundė 2020 m. gegužės 8 d. rašto. Būtent dėl 2020 m. gegužės 8 d. raštu neįskaitytų į stažą laikotarpių pareiškėjas ir prašo nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad tam tikrais laikotarpiais jis dirbo Pasvalio rajono „Vaškų“ kolūkyje, Pasvalio rajono „Sabonių“ kolūkyje ir Pakruojo rajono „Žemelio“ kolūkyje.
8. Teismas nurodė, kad pareiškėjo darbo knygelėje yra įrašai apie pareiškėjo darbo stažą, tačiau VSDFV Panevėžio skyrius (2020 m. gegužės 8 d. raštas Nr. (10.12) DV_S-10556) neįskaičiavo nurodytų laikotarpių į darbo stažą, nes jie nesutampa su pirminiais duomenimis – dokumentais, gautais iš archyvo.
9. Teismas pažymėjo, kad pagal įstatymą teismas nenustato juridinę reikšmę turinčių faktų, kuriems nustatyti įstatymai įtvirtina kitokią tvarką ir sąlygas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 444 straipsnio 2 dalies 9 punktas).
10. Teismas pažymėjo, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, jog tais atvejais, kai asmuo siekia atitinkamos teisės įgyjimo, o institucija, įstatymo įgaliojta spręsti dėl tos teisės suteikimo asmeniui, priima jam nepalankų sprendimą būtent dėl tam tikrų teisiskai reikšmingų faktų neįrodymo ir įstatymas nustato tokio sprendimo apskundimo tvarką bei sąlygas, tai tie teisiskai reikšmingi faktai teisme gali būti

nustatomi ne kaip juridinę reikšmę turintys faktai atskiroje byloje [CPK 444–448](#) straipsnių nustatyta tvarka, o kaip įrodomieji faktai (faktinės aplinkybės, sudarančios ieškinio arba kito procesinio dokumento pagrindą) byloje, kurioje asmuo ginčija (skundžia) jo netenkinantį įstatymo įgalios institucijos sprendimą. Dėl teisiskai reikšmingo fakto, kurį nustatė įstatymų įgaliojusi institucija priėmė atitinkamą sprendimą, teismine tvarka neginčijant tokio institucijos sprendimo, prašyti nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą neatitiktų įstatymuose įtvirtintos įstatymų leidėjo valios. Tokiu atveju pirmosios instancijos teismas privalo pateiktą pareiškinį dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo atsisakyti priimti kaip nenagrinėtiną teisme, o pareiškinį priėmus – bylą nutraukti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-39/2008](#)).

11. Teismas nusprendė, kad pareiškėjo prašomam juridinę reikšmę turinčiam faktui nustatyti nėra būtinų sąlygų (aplinkybių). Pareiškėjas turi dokumentus (įrašus darbo knygelėse, archyvinius dokumentus), patvirtinančius jo darbą tam tikru laikotarpiu, tačiau ginčai dėl to, ar šie duomenys įrodo valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui prilyginamą darbo laikotarpį, [CPK XXVI](#) skyriaus tvarka nenagrinėtini. Pagal Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatas sprendimą dėl pensijos skyrimo priima Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos, o asmuo, nesutikdamas su priimtu sprendimu, turi teisę jį apskusti įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis administraciniam teismui. Byloje nėra duomenų, kad pareiškėjas pasinaudojo teise apskusti VSDFV Panevėžio skyriaus sprendimus Fondo valdybai, kuri yra privaloma šankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija. Todėl teismas nusprendė nutraukti bylą kaip nenagrinėtiną teisme civilinio proceso tvarka ([CPK 293 straipsnio](#) 1 punktą), nes juridinę reikšmę turinčiam faktui nustatyti nėra būtinų sąlygų (aplinkybių).
12. Panevėžio apygardos teismas 2022 m. sausio 11 d. nutartimi, išnagrinėjęs bylą pagal pareiškėjo A. G. atskirąjį skundą, paliko nepakeistą Panevėžio apylinkės teismo 2021 m. spalio 17 d. nutartį.
13. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. A1-670 patvirtintų Socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų 6.4 punktą valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai priima sprendimą, be kita ko, remdamiesi asmens pensijų socialinio draudimo stažui prilyginamus laikotarpius, nurodytus Socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 priede, patvirtinančiais dokumentais: darbo knygelėmis, jei įrašai darbo knygelėse padaryti remiantis dokumentais (įsakymais dėl priėmimo į darbą ir atleidimo iš jo, valstybinės archyvų sistemos įstaigų ir savivaldybių archyvų ar buvusių darbuotojų išduotais darbo stažo pažymėjimais ir pan.) ir patvirtinti darbdavio (jo įgalioto asmens) parašu, įrašą padariusios įmonės, įstaigos, organizacijos antspaudu; darbo stažo pažymomis, darbdavių (jų įgaliotų juridinių asmenų, teikiančių jiems dokumentų saugojimo paslaugas ir turinčių licenciją tokiai veiklai) išduotomis remiantis turimais dokumentais ir patvirtintomis vadovo parašu bei antspaudu, jeigu juridinis asmuo privalo jį turėti, arba jų saugomų dokumentų nuorašais ir išrašais; sistemos, kurioje asmuo dirbo, aukštesniųjų įstaigų, taip pat likviduotos institucijos, įstaigos ar įmonės funkcijų perėmėjų, o jeigu jų nėra, – savininko teisės ir pareigas įgyvendinančių institucijų (jų įgaliotų juridinių asmenų, teikiančių jiems dokumentų saugojimo paslaugas ir turinčių licenciją tokiai veiklai) pažymomis, išduotomis remiantis turimais dokumentais ir patvirtintomis vadovo parašu bei antspaudu, jeigu juridinis asmuo privalo jį turėti, arba jų saugomų dokumentų nuorašais ir išrašais; valstybinės archyvų sistemos įstaigų ar savivaldybių archyvų pažymomis, patvirtintomis vadovo parašu ir antspaudu, arba šiose įstaigose ar archyvuose saugomų dokumentų nuorašais ir išrašais ir kita.
14. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad VSDFV Panevėžio skyrius 2020 m. gegužės 8 d. raštu pažymėjo, jog neįskaitytinas į pareiškėjo stažą darbo Pasvalio r. „Vaškų“ kolūkyje nuo 1975 m. gruodžio 3 d. iki 1980 m. gegužės 1 d. laikotarpis, nes įrašai darbo knygelėje neatitinka nustatytų reikalavimų (nenurodyti protokolai, kurių pagrindu padaryti įrašai apie priėmimą į darbą ir atleidimą iš darbo). Pasvalio r. „Vaškų“ kolūkiu 1975–1980 m. protokolų byloje nėra duomenų apie pareiškėjo priėmimą ir atleidimą iš kolūkio narių (pagal archyvo pažymą). Darbo užmokesčio ir atsiskaitymo už darbą apskaitos knygose neužtenka duomenų, kad pareiškėjas dirbo kolūkyje pagal darbo sutartį. Be to, neįskaitytas į stažą darbo knygelėje nurodytas darbo Pasvalio r. „Sabonių“ kolūkyje laikotarpis nuo 1980 m. gegužės 15 d. iki 1983 m. kovo 20 d., nes įrašai knygelėje neatitinka reikalavimų. Tačiau gavus papildomus archyvinius duomenis į stažą įskaityti darbo šiame kolūkyje laikotarpiai nuo 1980 m. rugsėjo 9 d. iki 1981 m. vasario 20 d., nuo 1981 m. balandžio 1 d. iki 1981 m. balandžio 26 d. ir nuo 1981 m. birželio 1 d. iki 1982 m. vasario 20 d. 2020 m. gegužės 8 d. rašte taip pat nurodyta, kad į pareiškėjo stažą neįskaitytinas darbo laikotarpis Pakruojo r. „Žeimelio“ kolūkyje 1986 metų sausio, kovo, gegužės, liepos ir rugpjūčio mėnesiais, nesant pakankamai duomenų apie darbą pagal darbo sutartį.
15. Apeliacinės instancijos teismas atmetė pareiškėjo argumentus, kad VSDFV Panevėžio skyriaus 2020 m. gegužės 8 d. raštas buvo tik informacinio pobūdžio ir kad dėl to šio rašto apskundimas beprasnis. Pirmiausia šis kompetentingos institucijos atsakymas akivaizdžiai turėjo ir turi įtakos pareiškėjo subjektyvoms teisėms ir jis galėjo būti skundžiamas Fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, o šios sprendimas galėjo būti skundžiamas teismine tvarka. Tai, kad VSDFV negali pagal liudytojų parodymus nustatinti sprendžiamam klausimui reikšmingų faktinių aplinkybių, nekeičia šio klausimo vertinimo. Apskundus VSDFV sprendimus Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ABTĮ) tvarka, faktiniai duomenys nustatomi tokiomis priemonėmis, kaip, be kita ko, proceso šalių ir jų atstovų paaiškinimai, liudytojų parodymai, dokumentai ir kiti rašytiniai, elektroniniai, garso bei vaizdo įrodymai (ABTĮ 56 straipsnio 2 dalis). 2020 m. gegužės 8 d. rašte nurodyta, kad tam tikrais laikotarpiais neužtenka duomenų, kad pareiškėjas dirbo pagal darbo sutartį, o tai jau yra ginčas dėl darbo pobūdžio vertinimo, kuris nagrinėjamas administracinės bylos teise, teikiant atitinkamus įrodymus, o ne nustatant juridinį faktą bendrosios kompetencijos teisme.
16. [CPK 447](#) straipsnyje, reglamentuojančiame pareiškimo dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo turinį, nustatyta, kad pareiškime turi būti nurodoma ne tik kuriam tikslui reikia nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą (1 punktą), bet ir priežastys, dėl kurių negalima gauti ar atkurti dokumentų, patvirtinančių juridinę reikšmę turintį faktą (2 punktą), ir įrodymai, patvirtinantys juridinę reikšmę turintį faktą, taip pat patvirtinantys, kad pareiškėjas negali gauti reikiamų dokumentų arba kad negalima prarastų dokumentų atkurti (3 punktą). Šiuo atveju pareiškime net neapitariami pareiškimo turiniai 2 ir 3 punktuose keliami reikalavimai. O kai nėra bent vienos iš nurodytų aplinkybių, klausimas dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo nenagrinėtinas teisme. Šiuo atveju juridinę reikšmę turinčiam faktui nustatyti nėra būtinų sąlygų (aplinkybių) ir pareiškėjas jų iš esmės neįrodo.
17. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad teismas nenustato juridinę reikšmę turinčių faktų, kuriems nustatyti įstatymai įtvirtina kitokią tvarką ir sąlygas ([CPK 444 straipsnio](#) 2 dalies 9 punktą). Kai asmuo siekia atitinkamos teisės įgyjimo, o institucija, įstatymo įgaliojusi spręsti dėl tos teisės suteikimo asmeniui, priima jam nepalankų sprendimą būtent dėl tam tikrų teisiskai reikšmingų faktų neįrodymo ir įstatymas nustato tokio sprendimo apskundimo tvarką bei sąlygas, tai tie teisiskai reikšmingi faktai teisme gali būti nustatomi ne kaip juridinę reikšmę turintys faktai atskiroje byloje [CPK 444–448](#) straipsnių nustatyta tvarka, o kaip įrodomieji faktai byloje, kurioje asmuo ginčija (skundžia) jo netenkinantį įstatymo įgalios institucijos sprendimą. Tokiu atveju teismas privalo pateiktą pareiškinį dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo atsisakyti priimti kaip nenagrinėtiną teisme, o pareiškinį priėmus – bylą nutraukti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-39/2008](#)). Todėl apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad byla yra nutrauktina.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į kasacinį skundą teisiniai argumentai

18. Kasaciniu skundu pareiškėjas A. G. prašo panaikinti Panevėžio apygardos teismo 2022 m. sausio 11 d. nutartį ir Panevėžio apylinkės teismo 2021 m. spalio 17 d. nutartį ir grąžinti bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

18.1. Suinteresuotas asmuo VSDFV Panevėžio skyrius atsisakė skirti pareiškėjui netekto darbingumo pensiją 2008 m. spalio 28 d.

sprendimu, o senatvės – 2013 m. kovo 25 d. sprendimu, nes pareiškėjas nesukaupė minimalaus darbo stažo pensijai gauti. Viešojo administravimo subjektas negali panaikinti savo priimtų sprendimų, jeigu tokia galimybė nėra nustatyta atitinkamą sritį reglamentuojančiuose specialiuose įstatymuose (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnis, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. spalio 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A624-1563/2014; 2014 m. gegužės 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A502-1017/2014; kt.). Todėl VSDFV teritorinis skyrius nebegalėtų pakeisti savo valios ir pats skirti pareiškėjui netekto darbingumo ir senatvės pensijų. Dėl to pareiškėjas ir kreipėsi į teismą su pareiškimu nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, tačiau teismas nepagrįstai bylą nutraukė, o turėjo išnagrinėti bylą ir nustatyti juridinį faktą.

- 18.2. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai vertino, kad VSDFV Panevėžio skyriaus 2020 m. gegužės 8 d. raštas nebuvo skundžiamas VSDF valdybai ir tada administraciniam teismui ir todėl negali būti nustatomas juridinis faktas. Tačiau 2020 m. gegužės 8 d. raštas yra informacinio pobūdžio, jame tik paaiškinta, kaip skaičiuojama pareiškėjui pensija ir kokie laikotarpiai įtraukti į pareiškėjo darbo stažą, šis raštas savaime kokių nors teisinių pasekmių nesukelia, jis negali būti skundžiamas administraciniam teismui (ABTĮ 3 straipsnio 1 dalis, 15 straipsnis, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. gruodžio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS822-727/2011) ir negali būti kliūtis nustatyti juridinį faktą.
- 18.3. Darbo stažą, reikalingą pensijai gauti, VSDFV teritorinis skyrius skaičiuoja formaliai, laikydamasis teisės aktų nustatytos tvarkos, todėl įrodomąją reikšmę turi tik tam tikri tinkamai užpildyti dokumentai. Laisvo įrodymų vertinimo principas, priešingai nei teisiniame procese, negalioja VSDFV teritoriniam skyriui priimančiam sprendimą. Ginčyti VSDFV teritorinio skyriaus sprendimą neskirti pensijos (ar ją skirti nepakankamą) administracinio proceso tvarka (VSDF valdybai ir tada administraciniam teismui) prasminga tik tada, kai pareiškėjas įsitikinęs, kad, ir formaliai vertinant turimus dokumentus, galima daryti išvadą apie darbo stažą buvimą. Nagrinėjamu atveju nebuvo ginčo, kad pareiškėjo turimi dokumentai (įrašai darbo knygelėse, archyviniai dokumentai) savaime nepatvirtina pareiškėjo darbo nurodytais laikotarpiais. Todėl tais atvejais, kai tam tikri laikotarpiai formaliai vertinant turimus dokumentus nėra įtraukiami į asmens stažą, valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui prilyginamas darbo laikotarpis galėtų būti nustatomas teismine tvarka pagal suinteresuoto asmens prašymą dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad bylose dėl faktų, turinčių juridinę reikšmę, nustatymo įrodinėjimo ypatumą lemia tai, kad šiose bylose naudojami netiesioginiai įrodymai; bylose, kuriose įrodinėjama netiesioginiais įrodymais, prielaidų darymas yra neišvengiamas; dėl to yra svarbu, jog viena prielaida būtų motyvuota, t. y. kad ji būtų pagrįsta byloje esančiais įrodymais, kad priešingos prielaidos tikimybė būtų mažesnė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-147/2005; 2006 m. birželio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-422/2006; 2007 m. gegužės 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-208/2007; 2008 m. birželio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-324/2008). Šiuo atveju, teismui laisvai vertinant turimus įrodymus, tarp jų ir galiojusios tvarkos neatitinkančius įrašus darbo knygelėje, taip pat ir liudytojų parodymus, būtų buvę galima daryti privalomas išvadas apie pareiškėjo tikrąjį darbo stažą. CPK 445 straipsnis negali būti suprantamas kaip reikalaujantis, kad asmuo neturėtų ir negalėtų gauti visiškai jokių teisę patvirtinančių dokumentų. Jeigu asmuo turi tam tikrus dokumentus, susijusius su jo nepripažįstama teise, tačiau tie dokumentai nepakankami, atitinkamas juridinis faktas gali būti nustatomas teismine tvarka.
- 18.4. Teismas nustato juridinę reikšmę turinčius faktus tik tada, kai pareiškėjas negali kitokia tvarka gauti tuos faktus patvirtinančių reikiamų dokumentų arba kai negalima atkurti prarastų dokumentų (CPK 445 straipsnis). Tačiau CPK 445 straipsnis negali būti suprantamas kaip reikalaujantis, kad asmuo neturėtų ir negalėtų gauti visiškai jokių teisę patvirtinančių dokumentų. Jeigu asmuo turi tam tikrus dokumentus, susijusius su jo nepripažįstama teise, tačiau tie dokumentai nepakankami, atitinkamas juridinis faktas gali būti nustatomas teismine tvarka. VSDFV teritorinis skyrius motyvavo atsisakymą įtraukti pareiškėjo nurodomus darbo kolūkiuose laikotarpius į darbo stažą tuo, kad yra tinkamų duomenų, reikalingų jiems į stažą įtraukti, trūkumas. Pagal CPK 447 straipsnį, pareiškime dėl juridinio fakto nustatymo turi būti nurodoma: 1) kuriam tikslui reikia nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą; 2) priežastys, dėl kurių negalima gauti ar atkurti dokumentų, patvirtinančių juridinę reikšmę turintį faktą; 3) įrodymai, patvirtinantys juridinę reikšmę turintį faktą, taip pat patvirtinantys, kad pareiškėjas negali gauti reikiamų dokumentų arba kad negalima prarastų dokumentų atkurti. Šiuo atveju teismas, reikalaudami įrodyti CPK 447 straipsnio antrąją ir trečiąją sąlygas, reikalavo įrodyti tai, ko pareiškėjas objektyviai negali įrodyti. Įrašai pareiškėjo darbo knygelėje ginčo laikotarpiais buvo daromi netvarkingai. Jie neatitinka personalo dokumentų. Todėl šie įrodymai tiesiogiai nepatvirtina prašomo juridinio fakto, šiam nustatyti pareiškėjas būtent ir kreipėsi į teismą. Priežastys, dėl kurių pareiškėjas negali gauti ar atkurti dokumentų, patvirtinančių juridinę reikšmę turintį faktą, yra aiškios. Taigi, pareiškimas nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, priešingai negu vertino teismai, atitiko visas CPK 447 straipsnyje išdėstytas sąlygas.
19. Suinteresuotas asmuo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Panevėžio skyrius atsiliepimu į kasacinį skundą prašo Panevėžio apygardos teismo 2022 m. sausio 11 d. nutartį palikti nepakeistą ir kasacinį skundą atmesti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 19.1. Iš pareiškėjo darbo knygelės įrašų, archyvų pažymų, darbo užmokesčio knygų neužtenka pakankamai duomenų, iš kurių būtų galima spręsti, kad „Vaškų“ ir „Žeimelio“ kolūkiuose pareiškėjas dirbo pagal darbo sutartis, ir nepagrindžiamas visas prašomas įskaityti darbo stažą laikotarpis „Sabonių“ kolūkyje. Todėl, vadovaujantis Socialinio draudimo pensijų įstatymo 10 straipsnio 7 dalimi bei Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų (toliau – Pensijų nuostatai), patvirtintų socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. A1-670, 6.4 punktu, neįskaitytinas į pareiškėjo stažą darbo knygelėje nurodytas darbo Pasvalio rajono Sabonių kolūkyje nuo 1980 m. gegužės 15 d. iki 1983 m. kovo 20 d. laikotarpis, nes įrašai darbo knygelėje neatitinka nustatytų reikalavimų. Remiantis Socialinio draudimo pensijų įstatymo 10 straipsnio 7 dalimi ir Pensijų nuostatų 6.4 punktu, VSDFV Panevėžio skyrius neįskaitė į darbo stažą laikotarpių „Vaškų“ ir „Žeimelio“ kolūkiuose, nes įrašai darbo knygelėje neatitinka reikalavimų, t. y. nenurodyti protokolai, kurių pagrindu padaryti įrašai apie priėmimą į darbą ir atleidimą iš darbo; darbo užmokesčio knygose nenurodytos pareiškėjo pareigos, nenurodyta, pagal kokią apmokėjimo sistemą buvo paskirstytos pajamos, nėra priskaitymų už atostogas, ligos pašalpas, nerasta duomenų apie priskačiuotas premijas, šėitines kompensacijas. Taigi, neužtenka pakankamai duomenų, iš kurių būtų galima spręsti, kad „Vaškų“ ir „Žeimelio“ kolūkiuose pareiškėjas dirbo pagal darbo sutartis.
- 19.2. Ginčai dėl to, ar pareiškėjo dokumentų (įrašų darbo knygelėse, archyvinėse dokumentų) duomenys įrodo valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui prilyginamą darbo laikotarpį, CPK XXVI skyriaus tvarka nenagrinėtini. Pagal Socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatas, sprendimą dėl pensijos skyrimo priima Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaiga, o asmuo, nesutikdamas su priimtu sprendimu, turi teisę jį apskųsti įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis. Nesant duomenų, kad pareiškėjas pasinaudojo teise apskųsti VSDFV Panevėžio skyriaus sprendimus Fondo valdybai, kuri yra privaloma išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija, ir tada administraciniam teismui, taip pat atsižvelgiant į tai, kad juridinę reikšmę turinčiam faktui nustatyti nėra būtinų sąlygų (aplinkybių), bei teisinį reglamentavimą, pirmosios instancijos teismas bylą pagrįstai nutraukė kaip nenagrinėtiną teisme civilinio proceso tvarka.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

20. Teismas nagrinėja bylas dėl kitokių juridinę reikšmę turinčių faktų nustatymo, jeigu įstatymai nenumato jiems nustatyti kitokios tvarkos ([CPK 444 straipsnio](#) 2 dalies 9 punktą). Teismas nustato juridinę reikšmę turinčius faktus tik tada, kai pareiškėjas negali kitokia tvarka gauti tuos faktus patvirtinančių reikiamų dokumentų arba kai negalima atkurti prarastų dokumentų ([CPK 445 straipsnis](#)). Pareiškimė turi būti nurodoma: 1) kuriam tikslui reikia nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą; 2) priežastys, dėl kurių negalima gauti ar atkurti dokumentų, patvirtinančių juridinę reikšmę turintį faktą; 3) įrodymai, patvirtinantys juridinę reikšmę turintį faktą, taip pat patvirtinantys, kad pareiškėjas negali gauti reikiamų dokumentų arba kad negalima prarastų dokumentų atkurti ([CPK 447 straipsnis](#)). Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad kai nėra bent vienos iš nurodytų aplinkybių, klausimas dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo nenagrinėtinas teisme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-111/2006](#)).
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje laikomasi pozicijos, kad kai asmenys galėjo įstatymų nustatyta tvarka ginčyti administracinę tvarką viešojo administravimo institucijų sprendimus ir taip ginti savo teises, tai priimtų viešojo administravimo institucijų administracinių aktų teisėtumo ir jų panaikinimo klausimus jau sprendžia specializuoti administraciniai teismai, kurie yra įsteigti skundams (prašymams) dėl viešojo ir vidinio administravimo subjektų priimtų administracinių aktų bei veiksmų ar neveikimo (pareigų nevykdymo) nagrinėti; asmenys, nesutinkantys su viešojo administravimo subjekto priimtu sprendimu, jį gali skusti teismui ABTĮ nustatyta tvarka (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-660/2005](#); 2021 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-195-684/2021](#), 33, 35, 41 punktai).
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pažymėta, kad kai asmuo siekia įgyti atitinkamą teisę, o institucija, įstatymo įgaliota spręsti dėl tos teisės suteikimo asmeniui, priima jam nepalankų sprendimą būtent dėl tam tikrų teisškai reikšmingų faktų neįrodymo ir įstatymas nustato tokio sprendimo apskundimo tvarką bei sąlygas, tai tie teisškai reikšmingi faktai teisme gali būti nustatomi ne kaip juridinę reikšmę turintys faktai atskiroje byloje [CPK 444–448 straipsnių](#) įtvirtinta tvarka, o kaip įrodomieji faktai (faktinės aplinkybės, sudarančios ieškinio arba kito procesinio dokumento pagrindą) byloje, kurioje asmuo ginčija (skundžia) jo netenkinantį įstatymo įgaliotos institucijos sprendimą. Teisiškai reikšmingų faktų nustatymas – sudėtinė institucijos sprendimo ginčijimo (skundimo) proceso dalis. Teisinė padėtis, kai dėl teisškai reikšmingo fakto, kurį nustačius įstatymų įgaliota institucija priėmė atitinkamą sprendimą, teismine tvarka, neginčijant tokio institucijos sprendimo, yra nustatinėjamas juridinę reikšmę turintis faktas, neatitinka įstatymuose įtvirtintose įstatymų leidejo valios. Pareiškėjas turi teisę ginčyti jam nepalankų VSDFV teritorinio skyriaus sprendimą ir kartu faktus įstatymo nustatyta tvarka, o ne nustatinėti juridinę reikšmę turintį faktą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-39/2008](#)).
23. Laikotarpiai, prilyginami valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui (įskaitant ir visą darbininkų ir tarnautojų darbo laiką, taip pat kolūkiu narių darbo kolūkiuose laiką bei Valstybinio socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nurodytų kitų asmenų, kurie pagal galiojusius įstatymus turėjo būti draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu, darbo laiką (1 dalies 1 punktą)), į valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą įskaitomi Valstybinio socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose įtvirtinta tvarka (Socialinio draudimo pensijų įstatymo 52 straipsnis). Prašymus, ar duomenys išlikusiuose dokumentuose apie darbą einant tam tikras pareigas suteikia asmeniui teisę į socialinio draudimo netekto darbingumo ar senatvės pensiją, nagrinėja Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos, jų sprendimai gali būti skundžiami (Socialinio draudimo pensijų įstatymo 40, 44 straipsniai).
24. Sprendimas dėl atitinkamos rūšies pensijos skyrimo ir (ar) mokėjimo, be kita ko, priimamas, remiantis asmens pensijų socialinio draudimo stažui prilyginamus laikotarpius, nurodytus Socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 priede, patvirtinančiais dokumentais: darbo knygelėmis, jei įrašai darbo knygelėse padaryti remiantis dokumentais (įsakymais dėl priėmimo į darbą ir atleidimo iš jo, valstybinės archyvų sistemos įstaigų ir savivaldybių archyvų ar buvusių darboviečių išduotais darbo stažo pažymėjimais ir pan.) ir patvirtinti darbdavio (jo įgalioto asmens) parašu, įrašą padariusios įmonės, įstaigos, organizacijos antspaudu; darbo stažo pažymomis, darbdavių (jų įgaliotų juridinių asmenų, teikiančių jiems dokumentų saugojimo paslaugas ir turinčių licenciją tokiai veiklai) išduotomis remiantis turimais dokumentais ir patvirtintoms vadovo parašu bei antspaudu, jeigu juridinis asmuo privalo jį turėti, arba jų saugomų dokumentų nuorašais ir išrašais; sistemos, kurioje asmuo dirbo, aukštesniųjų įstaigų, taip pat likviduotos institucijos, įstaigos ar įmonės funkcijų perėmėjų, o jeigu jų nėra, – savininko teises ir pareigas įgyvendinančių institucijų (jų įgaliotų juridinių asmenų, teikiančių jiems dokumentų saugojimo paslaugas ir turinčių licenciją tokiai veiklai) pažymomis, išduotomis remiantis turimais dokumentais ir patvirtintoms vadovo parašu bei antspaudu, jeigu juridinis asmuo privalo jį turėti, arba jų saugomų dokumentų nuorašais ir išrašais; valstybinės archyvų sistemos įstaigų ar savivaldybių archyvų pažymomis, patvirtintoms vadovo parašu ir antspaudu, arba šiose įstaigose ar archyvuose saugomų dokumentų nuorašais ar išrašais ir kita (socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. A1-670 patvirtintų Socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų 6.4 punktą).
25. Pagal Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 1 dalį viešojo administravimo subjektai, turintys šio įstatymo nustatyta tvarka jiems suteiktus įgaliojimus, turi teisę priimti administracinius sprendimus. Asmuo turi teisę apskusti viešojo administravimo subjekto priimtą administracinį sprendimą arba veiksmą (neveikimą), taip pat viešojo administravimo subjekto vilkinimą atlikti jo kompetencijai priskirtus veiksmus šio įstatymo nustatyta tvarka tam pačiam viešojo administravimo subjektui arba aukštesniam pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektui, arba kitų įstatymų, reglamentuojančių ginčų, kylančių iš administracinių teisiųjų santykių, nagrinėjimą, nustatyta tvarka išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijai, arba administraciniam teismui (Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsnis).
26. Valstybinio socialinio draudimo fondo teritorinių skyrių sprendimai dėl senatvės pensijos skyrimo, darbo stažo įskaitymo į socialinio draudimo stažą senatvės pensijai gauti yra skundžiami Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai, o šios sprendimai toliau gali būti skundžiami ABTĮ nustatytais terminais ir tvarka administraciniam teismui (Socialinio draudimo pensijų įstatymo 44 straipsnis (galiojanti redakcija), 41 straipsnio 1, 2 dalys (galiojusi redakcija), Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2008 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. V-131 patvirtintų Išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka taisyklių 4, 41 punktai). ABTĮ 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad, jeigu specialusis įstatymas nenustato kitaip, skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas per vieną mėnesį nuo skundžiamo teisės akto paskelbimo arba individualaus teisės akto ar pranešimo apie veiksmą (atsisakymą atlikti veiksmus) įteikimo suinteresuotai šaliai dienos.
27. Byloje nustatyta, kad pareiškėjas neskundė Valstybinio socialinio draudimo fondo Panevėžio skyriaus 2013 m. kovo 25 d. sprendimo neįskaityti pareiškėjo nurodytų dirbtų kolūkiuose laikotarpių į darbo stažą senatvės pensijai gauti. Pareiškėjas taip pat neskundė Valstybinio socialinio draudimo fondo Panevėžio skyriaus 2020 m. gegužės 8 d. rašto, kuriuo pareiškėjas informuotas apie apskaičiuotą įgytą stažą ir jam pateikta informacija apie įskaitytinus (neįskaitytinus) į stažą laikotarpius. Nurodytu 2020 m. gegužės 8 d. raštu Valstybinio socialinio draudimo fondo Panevėžio skyrius iš naujo įvertino pareiškėjo pensijų byloje esančius darbo stažą pagrindžiančius įrodymus ir apskaičiavo pareiškėjo įgytą stažą (10 metų, 11 mėnesių ir 6 dienos) bei pateikė informaciją apie įskaitytinus (neįskaitytinus) į stažą laikotarpius. 2020 m. gegužės 8 d. raštas pagal savo turinį yra Valstybinio socialinio draudimo fondo teritorinio skyriaus sprendimas dėl darbo stažo įskaitymo į socialinio draudimo stažą senatvės pensijai gauti, o tokio turinio sprendimai yra skundžiami Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai ir tada administraciniam teismui (nutarties 23 punktas).
28. Pareiškėjas prašo nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad jis dirbo kolūkiuose tam tikrais laikotarpiais, kurių nepripažino ir neįskaitė į darbo stažą Valstybinio socialinio draudimo fondo teritorinis skyrius. Pirmiau nurodytas Valstybinio socialinio draudimo fondo teritorinio skyriaus sprendimas yra nepanaikintas, nepakeistas, jis galiojantis, sukelia pareiškėjui tokias teises pasekmes, kad jis nėra (nepakankamai) sukaupęs Socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatyto minimalaus 15 metų socialinio draudimo stažo socialinio draudimo senatvės pensijai

gauti ir dėl to neįgyjo teisės į Valstybinio socialinio draudimo fondo skiriamą ir mokamą socialinio draudimo pensiją.

29. Pareiškėjo pareiškimas siekiant nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą pareiškėtas bendrosios kompetencijos teismui, tačiau viešojo administravimo subjekto priimtas administracinis sprendimas skundžiamas ir jo teisėtumas bei pagrįstumas tikrinamas pagal teisės normas, reglamentuojančias ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimą. Socialinio draudimo pensijų įstatymo 40, 44 straipsniai, Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsnis, ABTĮ 29 straipsnio 1 dalis nustato Valstybinio socialinio draudimo fondo teritorinių skyrių sprendimų apskundimo tvarką ir pareiškėjas tokiu būdu galėjo ginti savo, kaip jis pats teigia, pažeistas teises. Pareiškimas nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kai dėl tokio fakto pagal kompetenciją priima sprendimus Valstybinio socialinio draudimo fondo teritoriniai skyriai ir kai yra priimtas galiojantis pareiškėjui nepalankus nurodytos institucijos sprendimas, reikštų teismo įsiterpinį į nurodytos institucijos įstatymų priskirtą kompetenciją priimti tokio pobūdžio sprendimus.
30. Pareiškėjo pareiškimas nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad pareiškėjas nurodytais laikotarpiais dirbo kolūkiuose, kartu reiskia pareiškėjo nesutikimą su Valstybinio socialinio draudimo fondo teritorinio skyriaus sprendimu, kuriuo įformintas pareiškėjui priešingas faktas, t. y. kad pareiškėjo nurodyti laikotarpiai nepatvirtina jo darbo kolūkiuose, šie laikotarpiai neįtraukti į darbo stažą. Pareiškimą dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo pareiškėjas grindė tais pačiais rašytiniais įrodymais (darbo knygele, Pasvalio rajono savivaldybės administracijos išduotu darbo stažo pažymėjimu, archyvo pažyma), kuriuos jau vertino Valstybinio socialinio draudimo fondo Panevėžio skyrius sprendimuose ir raštuose apie apskaičiuotą pareiškėjo įgytą darbo stažą ir įskaitytinus (neįskaitytinus) į stažą laikotarpius. Pasitelkęs šiuos rašytinius įrodymus, pareiškėjas turėjo galimybę įrodinėti teisiskai reikšmingus aktus dėl savo darbo stažo laikotarpių ir, tais įrodymais remdamasis, jis įrodinėjo prašomą nustatyti darbo stažo trukmę, kreipdamasis į Valstybinio socialinio draudimo fondo teritorinį skyrių. Pareiškime nenurodyta, kad pareiškėjas negali gauti ar atkurti dokumentų ar kad tie dokumentai nėra išlikę (prarasti) dėl kokių nors priežasčių. Pareiškėjas remiasi ir prašo teismo įvertinti tuos pačius įrodymus, kuriuos jau įvertino Valstybinio socialinio draudimo fondo Panevėžio skyrius, ir padaryti kitokias išvadas dėl pareiškėjo stažo, negu padarė nurodytas teritorinis skyrius, t. y. pareiškėjas siekia ilgesnės trukmės, viršijančios įstatyme nustatytą minimalų darbo stažą, nustatymo. Tokių pareiškimų iš esmės siekiama iš naujo įvertinti tuos pačius įrodymus ir persvarstyti Valstybinio socialinio draudimo fondo teritorinio skyriaus sprendimą. Rašytinių įrodymų vertinimas apskaičiuojant asmens socialinio draudimo stažo laikotarpius yra Valstybinio socialinio draudimo fondo įstaigų kompetencija, jų sprendimai skundžiami šio fondo valdybai ir administraciniam teismui įstatymų nustatyta tvarka (nutarties 23, 24, 27 punktai). Priimtas sprendimas pareiškėjo galėjo būti skundžiamas, bet nebuvo skundžiamas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai ir administraciniam teismui. Pareiškėjas nenurodė priežasčių, dėl kurių jis neskundė Valstybinio socialinio draudimo fondo Panevėžio skyriaus sprendimų šio fondo valdybai ir tada, jei tai būtų prireikę, administraciniam teismui.
31. Teisėjų kolegija nurodo, kad nėra pagrindo nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kai pareiškime nėra teigiama, kad kurie nors įrodymai yra prarasti (nėra išlikę) ir (ar) pareiškėjas negali gauti reikiamų dokumentų, ir kai pareiškimas nėra grindžiamas naujais įrodymais, o pateiktas vien remiantis tais pačiais įrodymais, kurie jau buvo pateikti Valstybinio socialinio draudimo fondui ir kuris, juos įvertinęs, priėmė nepalankų pareiškėjui sprendimą dėl laikotarpių (ne)įskaitymo į socialinio draudimo stažo laikotarpį.
32. Siekdamas nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą pareiškėjas nurodė kasaciniame skunde, be kita ko, kad jo turimi rašytiniai įrodymai turėtų būti vertinami kartu su pareiškėjo nurodytų liudytojų parodymais ir jų pagrindu galima daryti privalomas išvadas apie pareiškėjo tikrąjį darbo stažą.
33. Vertindama pirmiau nurodyto kasacinio skundo argumento pagrįstumą teisėjų kolegija pažymi, kad, kaip pirmiau nurodyta, pareiškėjas turi teisę ginčyti jam nepalankų VSDFV teritorinio skyriaus sprendimą ir kartu faktus įstatymų nustatyta tvarka, o ne nustatinėti juridinę reikšmę turintį faktą (nutarties 22 punktas). Todėl nėra pagrindo teismui iš esmės nagrinėti pareiškimą dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo ir vertinti liudytojų parodymų reikšmę nustatant tokį faktą. Net jeigu teismas būtų ir vertintų liudytojų parodymus ir jais remtųsi, vien liudytojų parodymų duomenimis apskritai negalėtų būti įrodomas tikslus darbo stažo laikotarpis ir (ar) darbo užmokesčio dydis. Tokią išvadą patvirtina toliau išdėstyti motyvai.
34. Įrodymai civilinėje byloje yra bet kokie faktiniai duomenys, kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybių, pagrindžiančių šalių reikalavimus ir atsikirtimus, ir kitokių aplinkybių, turinčių reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra ([CPK 177 straipsnio](#) 1 dalis). Faktiniai duomenys nustatomi šiomis priemonėmis: šalių ir trečiųjų asmenų (tiesiogiai ar per atstovus) paaiškinimais, liudytojų parodymais, rašytiniais įrodymais, daiktiniais įrodymais, apžiūrų protokolais, ekspertų išvadomis, nuotraukomis, vaizdo ir garso įrašais, padarytais nepažeidžiant įstatymų, ir kitomis įrodinėjimo priemonėmis ([CPK 177 straipsnio](#) 2 dalis).
35. Kai pareiškėjas grindžia prašomą nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą liudytojų parodymais, kuriais pareiškėjas remiasi ir jų duomenimis suteikia lemiamą reikšmę įrodinėjamam faktui, tuomet teismui, nagrinėjančiam bylą, kyla įrodymų pakankamumo klausimas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pažymėta, kad įrodymų pakankamumas byloje reiskia, jog įrodymai neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia daryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą. Įvertinant keletą įrodymų, lemia ne tik kiekvieno iš įrodymų patikimumas, bet ir įrodymų duomenų tarpusavio santykis – ar nėra prieštaravimų tarp jų, ar šalutiniai duomenys patvirtina pagrindinius, ar pakankami yra tiesioginiai duomenys, ar nuoseklūs yra šalutiniai įrodomieji faktai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-150/2007](#); 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-18/2008](#); 2020 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-340-378/2020](#), 34 punktas).
36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinta, kad rašytiniai įrodymai paprastai laikomi aiškesniais ir patikimesniais nei kitos įrodinėjimo priemonės, jie yra atsparūs laiko poveikiui, skirtingai nei liudytojų parodymai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-351/2013](#)). Ribojimas remtis liudytojų parodymais kyla iš įstatyme nustatyto reglamentavimo, pagal kurį dokumentai, išduoti valstybės ir savivaldybių institucijų, patvirtinti kitų valstybės įgaliotų asmenų neviršijant jiems nustatytos kompetencijos bei laikantis atitinkamiems dokumentams keliamų formos reikalavimų, laikomi oficialiais rašytiniais įrodymais ir turi didesnę įrodomąją galią; aplinkybės, nurodytos oficialiuose rašytiniuose įrodymuose, laikomos visiškai įrodytomis, iki jos bus paneigtos kitais byloje esančiais, išskyrus liudytojų parodymus, įrodymais; draudimas panaudoti liudytojų parodymus netaikomas, jeigu tai prieštarautų sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principams ([CPK 197 straipsnio](#) 2 dalis). Oficialiajame rašytiniame įrodyme nurodytos aplinkybės negali būti paneigtos liudytojų parodymais, išskyrus, jeigu tai prieštarautų sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-329/2013](#); 2021 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-243-943/2021](#), 26 punktas; 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-251-943/2022](#), 33 punktas).
37. Teisėjų kolegija išaiškina, kad prašomo pripažinti juridinę reikšmę fakto dėl darbo stažo trukmės (laikotarpių įskaitymo į stažą) nagrinėjimui reikšminga yra tai, jog jei darbo santykiai nebuvo įforminti įstatymų nustatyta tvarka, tai liudytojų parodymai negali būti vertinami kaip įrodantys darbo santykius, jei nėra rašytinių įrodymų, pagrindžiančių tokių darbų santykių įforminimą. Vien liudytojų parodymai nėra pakankami ir patikimi įrodinėjimo priemonė, kai įrodinėjami praeities įvykiai (aplinkybės) dėl asmens tikslaus darbo laikotarpio tam tikroje darbovietėje, darbo užmokesčio dydžio, uždirbto kiekvieną mėnesį, ir pan. Liudytojų parodymais to neįmanoma įrodyti ir jų pagrindu laikyti faktą nustatytu, nes vien liudytojų parodymai paprastai nesuteikia tikslios įrodomosios informacijos, duomenų apie praeities įvykių tikslus skaičius, jų skaitinės (kiekinės) vertės išraišką, ypač kai tie įvykiai atsitiko (galėjo atsitikti) prieš ilgą laiką tarpą (prieš keliolika, keliasdešimt metų). Jei liudytojai, teikdami parodymus ir nenurodydami tokios informacijos šaltinio, nurodytų pareiškėjo tikslų prieš daugiau kaip trisdešimt metų darbo stažo laikotarpį ir gautą darbo užmokestį, šie duomenys teismo negalėtų būti laikomi įtikimais ir tikrais.
38. Apibendrinama išdėstyti motyvus, teisėjų kolegija padaro išvadą, kad pareiškėjas neišsėmė teisinių galimybių administracine tvarka kreiptis ir siekti jam palankaus Valstybinio socialinio draudimo fondo sprendimo priėmimo, ir tada jį ginčyti šio fondo valdybai ir (ar) administraciniam

teismui. Taigi, kaip jau yra konstatuota Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, įstatyme yra įtvirtinta neteisminė tvarka nustatyti pareiškėjo prašomą faktą, ginčai dėl to sprendžiami administraciniame teisme, todėl civilinė byla dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nutraukta kaip nenagrinėtina teisme civilinio proceso tvarka ir nėra teisinio pagrindo bylą perduoti pagal rūšinį teisingumą administraciniam teismui, kai nėra pareikšto reikalavimo, kuris būtų teisingas administraciniam teismui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-195-684/2021](#), 36–43 punktai). Taigi, pareiškėjo pateiktą pareiškiną dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo pirmosios instancijos teismas turėjo pagrindą atsisakyti priimti kaip nenagrinėtiną teisme, nurodydamas, kad pareiškėjas turi teisę ginčyti Valstybinio socialinio draudimo fondo teritorinio skyriaus sprendimą įstatymų nustatyta tvarka, o ne ypatingosios teisenos tvarka nustatinėti juridinę reikšmę turintį faktą ([CPK 137 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktas, 3 dalis), o pareiškiną priėmus byla turėjo būti nutraukta ([CPK](#) 293 straipsnio 1 punktas). Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai pagrįstai nutraukė civilinę bylą.

39. Civilinėje byloje pareikštas reikalavimas prašant nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, tokio pobūdžio reikalavimai nenagrinėjami administraciniuose teismuose, o kartu su reikalavimu nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą neginčijamas Valstybinio socialinio draudimo fondo teritorinio skyriaus sprendimas, kuris gali būti ginčijamas ikiteismine tvarka ir tada skundžiamas administraciniam teismui, todėl, nutraukus civilinę bylą [CPK 293 straipsnio](#) 1 punkte nustatytu pagrindu, nėra teisinio pagrindo bylą perduoti pagal rūšinį teisingumą administraciniam teismui, nes reikalavimas, kuris būtų teisingas administraciniam teismui, šioje byloje nebuvo pareikštas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

40. [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą.
41. Teismo procesinių dokumentų siuntimo išlaidos priskiriamos bylinėjimosi išlaidoms, jų atlyginimas turėtų būti priteisiamas valstybei iš bylą pralaimėjusios šalies ([CPK 79 straipsnis](#) 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis). Lietuvos Aukščiausiasis Teismas patyrė 1,47 Eur procesinių dokumentų siuntimo išlaidų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gruodžio 8 d. pažyma). Procesinių dokumentų siuntimo išlaidos yra mažesnės nei minimali 5 Eur valstybei priteistina bylinėjimosi išlaidų suma (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymas Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“, redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.). Atsižvelgiant į tai, procesinių dokumentų įteikimo išlaidų atlyginimas valstybės naudai nepriteistinas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Panevėžio apygardos teismo 2022 m. sausio 11 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos

Alė Bukaviniene

Grażina Davidonienė

Sigita Rudėnaitė